కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం

గూడు కోసం గువ్వలు

"ఒకటీ.... రెండూ.... మూడు"

ఒకదాని తర్వాత ఒకటి అన్నీ మిలమిలా మెరిసే తెల్లని పది నయాపైసల కాసులు కుడిచేతినుండి ఎడమచేతిలోకి జారి పడుతూంటే, తూర్పు దిక్కున సూర్యభగవానుడు పైకెక్కేకొద్దీ విచ్చి వికసించే అరవిందంలా వెలిగిపోతూఉంది బోయిన గురప్పతాత ముఖం!

"నాలుగూ..... ఐదూ..... ఆరూ..... ముప్పై!"

లెక్కపెట్టడం ఆగింది. పిడికిలి మూతబడింది. పిడికెడునిండా ముప్పై పది నయాపైసల కాసులు. మున్నూరు నయాపైసలు!.... మూడు రూపాయలు! "మూడు రూపాయలు!" అని మరొక్కసారి సంతృప్తిగా తనలోతాను గొణుక్కున్నాడు గురప్పతాత. ఎక్కడెక్కడో, ఎవరెవరి జేబుల్లోనో ఒదిగి పిల్లలు పొదిగే కాసులు తన చేతిలో రాలడానికి కారణం... తన రామచిలక! ఇంకిపోయిన బతుకుతోటలో ఇగిరించిన మొలక!

తాత చూపు పంజరం మీదికి మళ్ళింది. మనిషి సంస్కారానికి చిహ్నం- కృతజ్ఞతాభావం తాత మొగాన తొణికిసలాడుతూఉంటే పంజరం తలుపు తెరిచాడు. పంజరంలో ధ్యానముద్రలో చిలక ఎగిరివచ్చి తాత ముంజేతిమీద వాలింది. ప్రతిఫలంగా బోసినోటి ముద్దును మోసుకొని లోనికెళ్లింది. అంటే ఆనాటి వ్యాపారం ముగిసిందన్న మాట!....

సర్కసు డేరా చుట్టూ వేసిన చారలచారల పరదాగుడ్డ మాదిరి ప్రహరీగోడ! ఆ గోడలోపల పెద్ద మేడ! ఆ మేడలోపల గర్భగుడి! ఆ గుళ్లో గోవిందరాజస్వామి! ఆయన ఏడాది కొక్కసారి లేస్తారు. ఆయన లేవడానికి వారంరోజులు ముందుగానే గుడిముందర ఉన్న తేరు పేరంటానికి బయలుదేరే ముత్తైదులా పసుపు రాసుకొని, కుంకుమబెట్టి, కమ్మలు, మాటీలు తగిలించుకొని వన్నెలు చిన్నెలు వారుకొంటుంది.

ఆ ఒక్కరోజుతప్ప మిగత దినాల్లో ఆ రథము దీనజనాశ్రితకల్పవల్లి! ఆ నీడలో పక్కన బీడులో, గూడులేని గువ్వలు, తోడులేని అవ్వలు చేరుతుంటారు. తాడులేని బొంగరాలు గోలీలు ఆడుతుంటారు. ఆ పక్కనే చిన్న చిన్న అంగళ్ళు ఉన్నాయి. అక్కడే గురప్పతాత అంగడికూడా!

బలపరాతి విగ్రహంలాంటి రూపు.... ఎప్పుడూ ఏదో వెదుకులాడే చూపూ.... అనుభవంతో పండిన శిరోభాగాన్ని నుదిటిని వేరుచేస్తూ దట్టంగా మూడు విభూతి పట్టెలు.... వాటిమధ్య పెద్ద కుంకుమబొట్టూ..... మెడలో రుద్రాక్ష మాలలు.... బూడిద గుమ్మడికాయంత తలగుడ్డ.... చెంపలనిండుకు చేరడేసి కన్నులు గాదు - గుబురు మీసాలు - గురప్పతాతను చూస్తే ఏదో గురుతరమైన భావం కలిగి మంత్రముగ్ధులై ఎదుట నిలబడి పోవలసిందే!

ముందు నాలుగుమూరల తుండుగుడ్డ పరుచుకొంటాడు. ఆ గుడ్డపైన ఓ యాభై కవర్లు వరుసగా పేరుస్తాడు. బ్రహ్మ మన అదృష్టాలను పుట్టించినపుడే నొసట రాస్తాడని మన నమ్మకం! కానీ గురప్ప తాత జీవితానుభవాన్ని క్రోడీకరించి కరక్కాయసిరాతో కార్డుముక్కలమీద మానవుల జాతకాలు రాసి ఆ కవర్లలో ఉంచాడు. ఒక్కొక్క జాతకం విలువ పది నయాపైసలు! పక్కనే పంజరం ఉంటుంది. ఆ గుడ్డమీదనే ఒకమూల, చెదపురుగులతో స్నేహంచేసి, శీతాతప బాధలను సహిస్తూ అట్టమీద వెంకటేశ్వరుడు వాడిన పూలవెనుక సాక్షీభూతంగా నిలబడిఉన్నాడు. ఆయన ముందు ఓ బుడిగ హుండీఉంది.

“అదో బాబుగా రొచ్చారు చూడు! మనసులోని మాట, మనసున్న చోటు! పలకవే చిలకా!” అంటూ గురప్ప పంజరం తలుపు తీస్తాడు. ఎగిరి గంతేసి బాబుగారి భుజం మీద వాలుతుంది చిలక. “శాస్త్రం చెప్పమంటే భుజంమీద సవారి చేస్తావేమే?.... ఓహో! కానిక కావాల్నా?” అంటూ చాకచక్యంగా తన ఫీజు సంగతి హెచ్చరిస్తాడు గురప్పతాత. ‘కార్ కార్’ మంటుంది చిలక. ఆ వచ్చిన పెద్దమనిషి చిత్తయిపోయి, కిమ్మనకుండా వల్లెవాటు ముడి విప్పుతాడు. ఏది ఇచ్చినా తీసుకోకుండా ఓ పదినయాపైసల కాసును ముక్కుతో తీసుకొని తన నిజాయితీ చాటు కుంటుంది చిలక. ఆ మీదట బుడిగ హుండీలో కాసును జారవిడిచి తుండు గుడ్డమీద యాభై కవర్లలో ఏదో ఒకదానిని పట్టి బయటకు లాగి అంతటితో తన పని తీరిపోయినట్లుగ

మరలా పంజరం చేరుకుంటుంది. ఆ కవరును గురప్పతాత అందుకుంటాడు. ఏభై యో పడిలో పడిన అతని కండ్లు గాలి భయానికి లోపలికి తోసిపెట్టిన దీగూడులోని దివ్వెల్లా వెలిగిపోతూంటే వాటిని మరింత పెద్దవి చేసి ఆ జాతకాన్ని ఒకస్థాయిలో చదువుతాడు. అనుకున్న పని అవడం, సంవత్సరం తరువాత భేషయిన యోగం– లాంటి అద్భుత విషయాలతో కూడుకొని ఉంటాయి ఆ జాతకాలు. జాతకుడు చాలా తెలివిగా ఈ విషయాలను స్వవిషయాలతో చాలా చక్కగా సమన్వయించుకోవడం, సంతోషంగా వెళ్ళిపోవడం యాంత్రికంగా జరుగుతూ ఉంటుంది. భావిజీవితాన్ని గురించి కలలుగనే మనస్తత్త్వం గల వ్యక్తులకు మనలో కొదవలేదు. కాబట్టే గురప్పతాత లాంటి వ్యక్తులు గుట్టుగ కాలం నెట్టుకొస్తున్నారు.

అతనికి ఉత్తరంగా నాలుగ్గాళ్ళమంటపం దగ్గర గడియారంలోని పెద్దముల్లు ఇరవైనాలుగు సార్లు తిరుగుతుంది. భూమి తనచుట్టూ తాను ఒక్కసారి తిరుగుతుంది. ఈ పరిభ్రమణలో రాత్రింబవళ్ళు ఏర్పడుతున్నాయంటారు శాస్త్రజ్ఞులు. లోకమంతా ఈ భ్రమణానికి లోనవుతూంటే, గురప్ప తాతకూడ లయతప్పకుండా తాళంవేస్తున్నాడు. గోవిందరాజస్వామి తేరు మరుగులో పగలు, దేవస్థానం ఆఫీసు ఎదురుగా ఉన్న 'మహంత్ మఠం' అరుగుమీద రాత్రి గడిచిపోతున్నాయి. ఆరోజు– చీకటితెరలు లోకంమీద విరుచుక పడడానికి చిందులు తొక్కుతున్నాయి. గురప్పతాత అంగడి మూటగట్టాడు. పంజరం చంకన బెట్టి తుండుగుడ్డ విదిలించి భుజాన వేసుకొని "లేరా! రాముడూ పోదాం!" అన్నాడు. ఆ మాట చెవిని పడడంతో 'పెద్దబాలశిక్ష' ముందర వేసుకొని కునికిపాట్లు పడుతున్న రాముడు ఒక్క పరుగులో వచ్చి తాతచేయి పట్టుకొన్నాడు. తాత బయలు దేరాడు!.....

కన్నులు ఎర్రకలువలు. చూపులు వాడితూపులు. మెలిదిగిన కండలు నునుపుదేరిన బండలు, కోరమీసాలు వాడి కోడికత్తులు. ఉల్లిపొరను మరపించే మల్లు జుబ్బా! వీటన్నిటినీ కొట్టొచ్చినట్లు కనిపించే రక్తసిక్తమైనట్లున్న లుంగీ కట్టు.... ఏమిటీ వేషం! ఎవ్వరీ తాత జీవిత రంగస్థలంపై ఎదురుగా నిలబడిన ప్రతినాయకుడు?.... ఎవ్వరో మేతకై గూడు విడిచిన గువ్వలకోసం ఉరులొడ్డిన బోయ!

గురప్పతాత మానసాకాశంలో మబ్బెక్కింది. కొన్ని క్షణాలకు పూర్వమే అతనిలో కలిగిన సంతోషము, సంతృప్తి ఆ మబ్బుల మాటున మాయమైపోయాయి. అతడు మెల్లగా పంచకొనకొంగులో కట్టుకొన్న మూట ముడివిప్పాడు. ఫలితంగా ప్రతినాయకుడి చేతిలో పై మబ్బు చినుకుల్లా, పలపలా పది పదినయాపైసల కాసులు రాలాయి. అవి కాసులు కావు. ఆ ముసలివాడి కన్నీటిరాసులు. ఒక్కసారి చేతిలోని డబ్బును, మరొక్కసారి తాత మొగాన్ని నిర్లక్ష్యంగా చూశాడు ప్రతినాయకుడు.

"ఊఁ! మిగత!!" బాబు సొత్తును అడిగే దబాయింపు... ఇచ్చిపెట్టిన సొత్తును పుచ్చుకొనే ధీమా కనబడుతూ ఉంది అడగడంలో. అవి ములుకుల్లా ముసలివాడి గుండెను గుచ్చాయి. ఆ బాధలో అసలే ముడతలుపడిన అతని మొగం మరింత ముడుచుకొనిపోయింది. కొంగులో

కట్టుకొన్న రూకల్ని, కొట్టొచ్చినట్లు మాట్లాడే వాడిని దీనంగా చూశాడు తాత! కష్టార్జితాన్ని వదలుకోలేని చూపులు, ఆలస్యాన్ని సహించలేని తీక్షణ వీక్షణాలు ఒక్కక్షణం పోరాడుకొన్నాయి. ఆ పోరాటంలో 'తేC!' అన్న సింహగర్జన లాంటి 'బాంబు' పడింది. తాత అదిరిపడ్డాడు. మరలా ఓ అయిదు తెల్లని పదినయాపైసల కాసులు తాత కన్నీటి ముత్యాలతో పోటీపడ్తూ వాడిచేతిలో రాలాయి.

కుడిమీసాన్ని ఎడమచేతి మునివేళ్ళు మెలేస్తూంటే, అరచేతిలోని కాసులను తూకం వేసినట్లు అలా ఎగరేసి, ఒక్క ఓరగంటి చూపును నిర్లక్ష్యంగా విసిరి పారేసి, గొంతులో నుండి దూకిన నవ్వు వంతపాడగా వచ్చినవాడు వచ్చినట్లుగానే వెళ్ళిపోయాడు! ఏమిటో వాడి వైఖరి?.... వాని కంటే యముడే నయం. ప్రతిదినము ఇలా వేధించుక తినకుండా ఒక్కసారిగ ప్రాణాలు తీసుకొనిపోతాడు.

సగం డబ్బు పోయేసరికి సగం బలంకూడా గుంజుకొనిపోయినట్లయింది. 'ఏమిటీ అన్యాయం?.... ఎందుకీ ఎడతెగని బంధం?' అని ఆలోచిస్తూ ఒక్కక్షణం నిలబడ్డాడు గురప్పతాత. భూభ్రమణం ఆగలేదు. చీకటి విచ్చుకత్తులు విసరడం మానలేదు. అవి అటూ, ఇటూ అన్న విచక్షణ లేకుండా ప్రసరించి తాత హృదయంలో గూడ చోటు చేసుకొన్నాయి. అతని గుండెల్లో ఆరాటం అలజడి. 'నువ్వుండ వయ్యా! కాసేపు నిద్రపోవాలి. రేపు పొద్దున్నే వింటాలే నీ గోల!' అని ఏడుకొండలమీది వెంకట రమణుడు తాత చంకన మూటలో చల్లగా నిద్రపోతున్నాడు. 'నోరులేని దానిని. నేనేం చేయగలను?' అని చిలక పలకకుండా కూర్చుంది. రాముడు మాత్రం 'పోదాం! పద తాతా!' అని చేయిబట్టి లాగాడు. తాత ఆలోచనా స్రవంతికి అడ్డు తగిలింది.

ఆ 'మానవుడు' వెళ్ళినవైపునుండి తన దృష్టిని పంజరంవైపు మరల్చాడు. పంజరములో చిలక నిశ్చలంగా కూర్చొని ఉంది. అది నోరులేని గువ్వ!....

దాదాపు పన్నెండు సంవత్సరాల కిందట 'తిరుమల కొండ' అడవిలో తానూ, తన భార్య, పదమూడేండ్ల కూతురు ఒక చిగర చెట్టు కింద కూర్చొని అన్నం తింటున్నారు. ఆ చిగర చెట్టు దరిదాపుల్లోనే ఓ నేరేడు చెట్టు. ఆ చెట్టునిండా కలమాగి నీలాలుపారే నేరేడుపండ్లు. ఆ పండ్లు తింటూఉంది చిలక! ఎక్కడ పొంచి ఉండిందో ఓ డేగ 'రివ్వు'మని దూరి చిలకను తన్నుక పోవడానికి ప్రయత్నించింది. ఆ దెబ్బకు ఆ చెట్టుకొమ్మలోని రెండు మూడు పండ్లు, ఓ నాలుగైదు ఆకులైతే కిందరాలాయి. చిలక గడగడలాడుతూ తన సమీపములో పడింది. దానిని తీసుకొని ఆప్యాయంగా నిమురుతూ ఒళ్ళంతా కళ్ళుజేసి చూశాడు. ఎక్కడో కాస్త గోరు గీసుకుపోయింది. ఆ గాయానికి గచ్చాకు పుచ్చాకు పూసి నయంచేశాడు. ఆ చిన్న సహాయాన్ని మరవలేని చిలక జీవితాన్నే అంకితం చేసింది. కట్టుకున్న భార్య, కన్నకూతురు తన్ను ఏకాకిని చేసి వెళ్ళిపోయారు. తెచ్చుకున్న అల్లుడు చిత్రహింస పెడుతున్నాడు. కానీ నోరులేని గువ్వ మాత్రం....

తాత చిన్నప్పుడేదో సర్కసు చూశాడు. అక్కడ పులి, మేక కలిసి తిరిగాయి. కలలో కనిపించితే ప్రాణాలు వదిలే ఏనుగు సింహంతో కలిసి ఆడుకొనింది. అవి కాసుకు పడని జంతువులైనా, కలిసి ఉండడానికి అలవాటుపడ్డాయేమో ఈ సర్కసువాళ్ళ భయంతో!– అని ఆనాడు ఆలోచించి తన్నుతాను సమాధానపరచుకొన్నాడు. తన ఆలోచన తనకే ఎబ్బెట్టుగా తోచిందీనాడు!

'అన్ని తెలువులు గల మనుషులకంటె, నోరులేని జంతువులు మేలేమో!" అన్నది గురప్పతాత జీవితానుభవాల తోరణం మధ్య కట్టిన ఓ సుందర మందార పుష్పంలాంటి చక్కని ఆలోచన!

"పద తాతా! పోదాం!"– మళ్ళీ రాముడు ముందుకు లాగాడు. విద్యుత్కాంతులు చీకటికి చిచ్చుపెట్టాయి. నాలుగు చక్రాల సైకిలు రిక్షా మీది కృష్ణయ్య అంగడి కూడ ఇంటి ముఖం పట్టింది. తాత కాలు భారంగా పైకిలేచి అంతకంటె భారంగా ముందుకు పడింది. జీవితంలో విసిగి వేసారిన ఓ ముసలిరూపం ముందుకు కదిలితే ఆలోచనలు వెనక్కు!...

చిత్తూరు జిల్లాలోని ఓ మారుమూలపల్లె గురప్పతాత జన్మస్థానం. దానిని 'పొరకపల్లె' అంటారు. ఆ పల్లె చుట్టూ పెట్టని కోటల్లా ఉన్న బోడి గుట్టల్లో పొరకపుల్లలు విరివిగా దొరకతాయి కాబట్టి ఆ పేరు సార్థకమయిందేమో? పేరు చెప్పితేనే బండల గుండెలు పగిలి, భూమి గడగడలాడే వంశం తాతది. దిగుడు బావులు తవ్వడం, చెరువుకట్టలు వేయడం, మిట్టా గట్టా చదునుచేసి భూమిని సాగు యోగ్యంగా చేయడం– అతనికి వంశానుగతంగా వస్తున్న పనులు. ఆ పనులలో రైతుకు కుడిభుజంగా నిలబడి ఆ పల్లెలో హాయిగా బతుకుతున్న ఓ చిన్న కుటుంబం తాతది.

పదిహేను సంవత్సరాలకిందట తిరుపతిలో పెద్ద అలజడి రేగింది. పెద్ద పెద్ద ఇంజనీర్లు తలబద్దలు కొట్టుకున్నారు. 'ఇది కాని పనిలే!' అని సామాన్యజనం నోరు చప్పరించారు. ఇంతకూ ఏమిటా అలజడి అంటే– 'తిరంవల కొండకు రోడ్డేస్తారంట!" మానసికంగా భగవంతుని చేరుకోలేని మానవుడు దైవదర్శనార్థం శరీరాన్ని కష్టపెట్టి ఏడుకొండలు దాటడమెందుకని చేస్తున్న ప్రయత్నాన్ని తలకొక్క తీరుగా విమర్శించారు. అయినా, తాటాకుల చప్పుళ్ళకు కుందేళ్ళు బెదరలేదు. 'కూలీలు కావాలి' అన్న పిలుపు దేశం నలుమూలలా ప్రాకింది. గురప్ప చెవినికూడ పడింది. గురప్ప ఆలోచించాడు. 'నిద్దర మొగంతో లేచిపొద్దు గూట్లో పడేదాక రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుంటే, పొట్టుగింజలైతే ఓ కుంచడు, గట్టి గింజలయితే ఓ అర్ధకుంచడు ఇస్తారు. దానికి గూడ రైతు ఇంటి ముందర చేతులు కట్టుకొని నిలబడాలి. రోడ్డుపనిచేస్తే దినానికి రూపాయిపావలా కూలి దొరుకుతుంది. హాయిగా బతకచ్చు' అని అనుకొన్నాడు. భార్యతో ఆమాటే అన్నాడు.

"ఎందుకే అంతదూరం పొయ్యేది. తూరుపుగా దిగబడిపోతే బతుకు తూర్పార పట్టినట్లయిపోతిందంట! ఇక బతికినన్నాళ్ళు బతకబొయ్యేదేముండాది? పుట్టి పెరిగిన ఊళ్ళో రాలిపోయే దాంతో సమానంలేదు లేయే!" అని ఆమె ఎదురు తిరిగింది.

గురప్ప భార్యమాటను పెడచెవిని పెట్టాడు. 'కూలి బతుక్కు ఏ ఊరయితే ఏముందాదిలే?' అని పెండ్లాన్ని పదేండ్ల కూతుర్ని వెంటబెట్టుకొని తిరుమల కొండకు బయలుదేరాడు– ఆశల చిగుళ్లు చేతులై చేయిపట్టి ముందుకు నడిపిస్తుంటే!

గురప్ప భార్యతోసహా సరాసరి పనిలో చేరిపోయాడు. అడవి ఈత ఆకుతో ఓ చిన్న గుడిసె వేసుకొన్నాడు. బొమ్మరింటి కాపురాన్ని ఆరంభించాడు. కొత్త ఒక వింతగదా! ఆ కొత్తలో కష్టాలు గూడ కొత్త కొత్త రూపాలనే మలుచుకొంటాయి. ఆ మలుపుల్ని 'ఏదో'గా భావించి మనిషి సర్దుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. అందుకేనేమో గురప్పకు బతుకు కాల ప్రవాహంలో ఒడిదుడుకులు లేకుండా సాఫీగా సాగిపోతున్నట్లనిపించింది.

ఒకనాడు మధ్యాహ్నం గంట 'గణగణ' మోగింది. కూలీలంతా పారలు, గడ్డపలుగులు ఎక్కడి వక్కడ పారేసి భోజనానికి బయలుదేరారు. తాము సాధారణంగా కూర్చొనే చెట్లకింద కూర్చొని కడి తింటున్నారు. గురప్ప కూడా భార్యతో వచ్చి చిగరచెట్టు కింద కూర్చున్నాడు. కూతురు రంగవల్లి నెత్తిమీద బుట్టలో సంకటితెస్తూ కంటపడింది. ఈ లోపల గురప్ప పెళ్ళాంతో మాటల్లోపడ్డాడు.

"పిల్లదానికి ఒళ్ళు బలిసిపోతాఉండాదే! నాలుగు రూకలు మిగిలించుకోని తొందర్లో ఎవుడిచేతిలోనైనా పెట్టేయాల్సిందే!"

"నువ్వూ నేనూ అనుకుంటే... దేవుడు కన్ను తెరవాలగదా?"

"నువ్వెన్నయినా చెప్పే!.... ఆడదానికి అసలు దూరం ఆలోచించే బుద్దే లేదు."

'ఆఁ, అలాగా!' అన్న చిరుకోపం కన్నుల్లో తరగలా బయటపడి గురప్పను ముంచెయ్యలేదు. కానీ కనీసం తాకలేదు.

"లేకపోతే ఈ బతుకెంత బాగుండాదో సూడే. సందేళకు రెండున్నర రూపాయి సేతిలో గల్లుమని రాలతాఉండాది. మనపల్లెలో మాదిర గాడిద కష్టం గూడలేదు. సద్దేళకు లోపల పనిలో వంగాల్సిన పనేలేదు. పొద్దు నడిమిట్టకొచ్చిందంటే గెంట కొట్టేస్తారు. తిండి తిని అట్ట పడిలేసేదానికి సందుదొరకతాఉండాది. పొద్దు గూట్లో మునగక మునుపే పని చాలించేస్తారు. ఏదో నాలుగు రూకలు కూడబెట్టుకుంటే నాకేంవే!.... నా రంగమ్మ తల్లికి పూలరంగణ్ణి తేనా!"

గురప్ప ప్రస్తుత జీవిత ప్రశంస, భవిష్యత్ జీవిత ఆశంస వినిన అతని భార్య ఏదో బదులు చెప్పబోతుంటే కూతురు రంగవల్లి తెచ్చిదించిన సంకటి తట్ట మాటల కద్దు తగిలింది. ఆకలిగొన్న పేగులు కూతురు వడ్డిస్తే 'ఆవురావురు' మంటూ తింటున్నాయి.

అంతలో 'అమ్మా!' అన్న ఆర్తనాదాన్ని 'దబ్' మన్న శబ్దం అనుసరించింది. ఆ శబ్దం గురప్పను కలవరపెట్టింది. నాలుగు దిక్కులు కలయచూశాడు. తిరుమల కొండకు పోయే కాలిబాటమీద ఒక యువకుడు పడిపోయాడు. చేతిలో అన్నంచేతిలో ఉండగానే గురప్ప పరుగెత్తాడు చేతిలో సంకటి కూతురు చేతిలో పెట్టి. గురప్ప ఆ యువకుణ్ణి పసిపిల్ల వాడిలా

జరువుకున్నాడు. చిగరచెట్టు క్రిందికి అవలీలగ మోసుకొనివచ్చాడు. పైగుడ్డ కిందపరిచి పడుకోబెట్టి ముంతలోని మంచినీళ్ళు గుక్కడు తాగిపించి, కాసిన్ని మొగంమీద చిలకరించాడు. ఆ ఉపశమనంతో ఓ సన్నని మూలుగూ, కదలికలేని శరీరములో కాస్త చలనమూ కలిగాయి. గురప్ప సంతోషంతో పొంగిపోయాడు.

అంతలో గంట కొట్టడం చెవినిపడింది. అది పనికి పిలుపు. తప్పదు గనుక అతన్ని కూతురు చేతుల కప్పగించి పనిలోకి వెళ్ళాడు భార్యతో కలిసి. అయితే ఆ అప్పగింత శాశ్వతంగా నిలిచిపోతుందని వాళ్ళకి మాత్రం ఏం తెలుసు?–

అలా ఆ కుటుంబంతో కలసిన వ్యక్తి పేరు రంగడు. స్వగ్రామం 'పొరకపల్లె' పక్కన 'పోడుజేను'. వాడీ ప్రపంచంలోకి ఎప్పుడు, ఏ విధంగా అడుగుపెట్టాడో, వాడికే తెలియదు. చిన్నప్పటినుండి సోమరిగానే పెరిగాడు. వయస్సుతోపాటు సోమరితనం కూడ సోగలు పెంచుకొనింది. అంతోయింతో వేళకు నాలుగు మెతుకులు విదిలిస్తూ ఉండిన లోకం 'తాటి చెట్టంత ఉండావే!.... ఏదో ఒక పనీపాట చేసుకొని బతకరాదా?' అని దెప్పి దెప్పి పొడిచింది. దాంతో నిరాహారదీక్ష సాగించి కష్టాలను దేవునితో మొరబెట్టుకొందామని తిరుమల కొండకు బయలుదేరాడు.

రంగడు గురప్ప ఆదరణలో కోలుకున్నాడు. పెట్టింది తిని, చెప్పిన పనిచేస్తూ మంచి పేరు సంపాదించుకున్నాడు. దాంతో రంగడు రంగవల్లి పేరు బలాలు కుదిరి ఒకనాడు ఏడుకొండలవాని సాన్నిధ్యంలో రంగవల్లి మెడలో ఆ మూడుముళ్ళు వేసి ఆ ఇంటికి అల్లుడై కూర్చున్నాడు.

ఇప్పుడు నాలుగుచేతులకు బదులు ఎనిమిది చేతులు కలిసికష్టపడుతున్నాయి. రాతికిరాయి చేరినట్లు నాలుగు డబ్బులు కూడుతున్నాయి. సాధారణంగా మనిషి ఉత్తచేతులతో మూరెయ్యలేడు. ఏదో కాస్త మిగులు బాటు అయిందంటే దాని అభివృద్ధి కోసరం తీవ్రంగా ఆలోచిస్తాడు. అలాంటి ఆలోచనే పట్టుకుంది గురప్పను. తన అందాల రామచిలుకకు అద్దాల పంజరమే కాకుండా, తన ముద్దుల కూతురికి ఓ అద్దాల మేడ కొనాలని కలలు గంటూ కూర్చున్నాడు. అతని కలలకు దోహదం చేస్తూ అప్పుడు ఒక సంఘటన జరిగింది.

ఆ ప్రాంతంలోనే 'అక్కగారి' ఆలయమంటూ ఒక ఆలయముండేది. ఆ ఆలయం రోడ్డుతోబాటు సుమారు నూరు అడుగులు కిందికి దిగవలసి వచ్చింది. ఆ ఆలయాన్నయితే అంతకంటె అందంగా కట్టించారు కానీ, ఆలయంలోని 'అక్కగారి'ని మాత్రం తరలించడం పెద్ద సమస్య అయి కూర్చుంది. విగ్రహాన్ని తాకి బయటకి తెస్తే నెత్తురు కక్కి చస్తారని ఓవదంతి పుట్టింది. అందువల్ల 'బతికుంటే బలసాకు తిని బతకచ్చు' అని అందరూ తప్పుకున్నారు కానీ గురప్ప మాత్రం గుండె ధైర్యంచేసి ఒప్పుకున్నాడు. దేవుడిమీద భారం మోపి శిలావిగ్రహాన్ని పెకలించి తెచ్చి కొత్తగా కట్టినగుడిలో పెట్టాడు. అందరూ ముక్కుమీద వేలేసుకున్నారు. అధికారులు 'సెభాష్' అని వీపు తట్టి రెండువేల రూపాయలు పారితోషికం ఇచ్చారు. అంతవరకు

బాగానే జరిగింది కానీ, ఆ రాత్రి అతని భార్య కలవరించి, పలవరించి రెండు దోసిళ్ళ రక్తం కక్కింది. కూలీల పూరిగుడిసెలన్నీ 'గుప్' మన్నాయి. ఆ సంఘటనకు తలకొొక విధంగా రంగులు పులిమి కడకు దేవుని సొత్తు 'ఉక్కళంగా' తీసుకొన్నాడు కాబట్టి ఈ దుష్ఫలితమని తేల్చేశారు. ఆ నిర్ణయాన్ని విని గురప్ప కంపించిపోయాడు. రాత్రికి రాత్రే బయలుదేరి తిరుమలచేరి దేవునిముందు సాగిలబడి, తప్పు క్షమించమని లెంపలేసుకొని రెండువేల రూపాయలు హుండీలో కుమ్మరించి భార్యను బ్రతికించమని వేడుకొన్నాడు.

గురప్ప భార్య చెయిజారి పోయింది!.....

భార్య పోవడంతో గురప్ప బాగా దిగులుపడిపోయాడు. గుడిసెదాటి అడుగు బయటపెట్టడు. కూతురు నిండుచూలాలు. ఈ లోపల అల్లుడు రంగడు కూడా పూర్తిగా మారిపోయాడు. ఒక్కదినం పనికిపోతే మరొక్కదినం పోడు. సాధారణంగా కూలి జీవుల ఆసరతో మోసులు తొడిగే, తాగుడు, జూదంలాటి వ్యసనాలు రంగణ్ణి తమ పాలనలోనికి తెచ్చుకొన్నాయి. ఒక్కొక్కదినం ఇంటికే రాడు. పాపం! రంగవల్లి మగని కోసం ఏడుస్తూ, ఎదురు చూస్తూ రాత్రుళ్ళు నిద్రకాస్తుంటే ఆ ముసలివాని కడుపు తరుక్కుపోయేది. అతడు మాత్రం ఏంచేస్తాడు?... నాలుగు ఓదార్పు మాటలు కూడ కరువైపోయాయి, తన బ్రతుకులో! అప్పుడే రంగవల్లి ఒక మగబిడ్డను ప్రసవించింది. ప్రసవమైతే సుఖంగానే జరిగింది కాని, ఎక్కడినుండి వచ్చిందో మాయదారి జ్వరం, ముంచుకొచ్చింది. పత్యంబెట్టే దిక్కులేక, మందు మాకూ ఇప్పించే ఓర్పులేక, గురప్ప ఆ కూతుర్నికూడా ధారపోసు కొన్నాడు. ఇక మిగిలిందల్లా పురిట్లో కూన, పంజరంలో చిలక, ప్రాణాలు తోడుక తిన డానికి అల్లుడు రంగడు.

ఇక్కంటి పక్కంటి అమ్మలక్కల సహాయంతో చాలని కొదవకు ఆవుపాలు పోసి నానా అవస్థలు పడ్డాడు, ఆ పసిగందుతో పదేండ్లుగ! వానిని ఒక మనిషిగా తయారు చేయాలని అతని ప్రయత్నం. ఆ విధంగా చేస్తానని కూతురికి మాటకూడా ఇచ్చాడు. శరీరంలో శక్తినశించినా, కష్టపడే ఓపిక లేకపోయినా, ఏనాడో వీధిబడిలో చదువుకొన్న చదువుతో, చిలుక సహాయంతో తనమాట నిలబెట్టుకోవడానికి బతుకుబాటలో తన తంటాలు తాను పడుతున్నాడు. కానీ రంగడు చుట్టమై వచ్చి దెయ్యమై పట్టుకున్నాడు. 'నా బిడ్డను నాకిచ్చెయ్!' అంటూ ప్రతిదినం దెబ్బలాటకు వస్తాడు. వాడిచేతిలో బిడ్డ ఏమైపోతాడో అన్న బాధ! అందుకే కష్టార్జితాన్ని అష్టాబాపత్తుగా సగం ఆ తాగుబోతు వెధవ చేతుల్లో పోసి ఏ దినానికి ఆ దినం పీడ వదలించుకొంటున్నాడు. అయితే మాత్రం.... ఎంతకాల మీ ముసుగులో గుద్దులాట?

నిర్మలంగా ఉన్న సంధ్యాకాశం ఎప్పుడు మబ్బెక్కిందో పలపల చినుకులు రాలుతున్నాయి. గురప్పతాత ఆలోచనలు ఆ చినుకుల్లో కరిగి, భవిష్యత్తుపై మళ్ళీ, తడిసిపోతామన్న భయం ఆవరిస్తే 'గబగబ' నడిచి మఠం తిన్నె చేరుకున్నాడు. దేవస్థానం ఆఫీసు ఎదురుగా కూర్చుని అన్నం అమ్ముకునే పూటకూళ్ళమ్మ వానకు జడిసి ఆవేళ మఠం తిన్నెమీదనే మకాంపెట్టింది. మామూలు మేరకు గురప్పతాత రాముడు చెరికాస్త ఎంగిలి పడ్డారు. వాన జోరు హెచ్చింది.

వానకంటె గాలి ఉధృతంగా వీస్తూఉంది. తిన్నెమీద జల్లు కొడుతుంటే గురప్పతాత రాముణ్ణి పక్కలో పడుకోబెట్టుకుని బాగా దుప్పటి కప్పాడు.

దేవస్థానం ఆఫీసులో బిళ్ళజవాను ఎంచి తొమ్మిది గంటలు కొట్టాడు. పూటకూళ్ళమ్మ గంపనెత్తిన బోర్లించుకుని వెళ్ళిపోయింది. గురప్పలాంటి జీవులు కొంతమంది ఆ తిన్నెమీద గుర్రుపెట్టి నిద్రపోతున్నారు. బతుకును తాతచేతిలో పెట్టిన రాముడు ఒళ్ళుతెలియకుండా నిద్రపోతున్నాడు. 'బావాజీ' చేతిలోని చిలుంగొట్టం మిణుగురుపురుగులా వెలిగివెలిగి మలుగుతూ ఉంది. గోవిందరాజస్వామి దేవాలయ గోపురము విద్యుత్కాంతిలో ధవళశిఖరంలా వెలుగుతూ ఆణిముత్యాల్లా పడే వానచినుకులతో అభిషేకం చేసుకుంటూ ఉంది. ఎక్కడో ఓ కుక్క భీకరంగా మొరిగింది. గురప్పతాత బుర్ర ఆలోచనలతో మరుగుతూ ఎప్పుడో లోకాన్ని మరిచిపోయింది.

"పిల్లోడికి పదేళ్ళకు పైబడింది. నువ్వా పండుముసిలి వైనావు. ఎప్పుడు తొడిమ రాలిపోతుందో తెల్దు. ఆ మిందట వాడిగతేం కావాల? కిష్టయ్య దగ్గర 'పెదబాలశిచ్చ' సదివిస్తే సరిపోతిందా?"

ఓ కరుడుగట్టిన దీనాకృతి తట్టిలేపి, గుచ్చి గుచ్చి అడుగుతున్నట్లు కల. ఏదో సమాధానం చెప్పాలనుకుంటే గొంతుపెగల్లేదు. నీటిబయట చేపలాగ గుండె విలవిల్లాడుతూ ఉంది. అంతలోనే ఆ కరుడు గట్టిన దీనాకృతి కరిగిపోతున్నట్లనిపించింది. 'అమ్మా!' అని అరుస్తూ ఎగిరిపడి లేచాడు. వాన వెలిసిన తరువాత ప్రశాంత వాతావరణం, నిర్మలాకాశం మినహా మరేమీ లేదు. కల చెదిరిపోయింది. తూర్పున పట మెగిరింది. అస్తవ్యస్తంగా పడి నిద్రపోతున్న రాముడు ఇంకానిద్ర లేవలేదు. వారం రోజుల కిందట తొడిగిన చొక్కా నిక్కరు తోళ్ళయ్యాయి. తల 'బుట్టి బుట్టి'గా పెరిగి బాగామాసి కాకిగూడులా తయారయింది. నిగ్గులుదేరే నిమ్మపండు లాంటి రంగు నల్లని అల్లనేరేడే పండుతో పోటీపడుతూ ఉంది. మొగమంతా దోమలు కరిచి చిదుములు చిదుములుగా కందిపోయింది. గురప్పతాత గుండెల్లో బాధ కన్నీళ్ళుగా మారి మరలా ఎదమీదనే పడి ఇంకిపోతున్నాయి.

ఆ దినమంతా గురప్పకు మనసులో మనసు లేదు. ఎంత ఆలోచించినా జీవిత మార్గం సుగమంగా కనిపించలేదు. పనికిరాని ఆలోచనలు. ముడిపడని కోరికలు!... మనస్సు ఊసరవెల్లిలా ముందుకు వెనక్కు ఊగిసలాడుతుందే గాని ముందుకు సాగలేదు. కాలం అతనికోసం ఆగలేదు. ఆవేళ 'బేరం'కూడ అంతంత మాత్రంగానే ఉంది.

గంట అయిదయింది. మిడిసిపడుతూ ఉండిన సూర్యుడు మబ్బుల మాటున మినకరిస్తున్నాడు. వాతావరణం కాస్త చల్లబడింది. వర్షం వెలిసిన తరువాత ఈసుళ్ళు మాదిరి జనం గుంపులు గుంపులుగ వీధిని పడ్డారు. రకరకాల బోడిగుండ్లు కొండదిగి, దిగువ తిరుపతిలో తిరిగి గోవిందరాజస్వామి తేరుదగ్గర రెప్పపాటు నిలిచి, మోరపైకెత్తి పారజూచి 'బలేపెద్దదే!' అని పొగిడి చేతులుజోడించి ముందుకుపోతున్నారు. ఏదో పెట్టిమరచినట్లు, కారులు, లారీలు, రొదచేసుకుంటూ శరవేగంతో ముందుకు దూసుకుపోతున్నాయి. 'కాసింత నిదానంగా పోతే

ఈళ్ళబ్బగంటుపోతుందేమో!' అని చీదరించుకొంటూ జనం చీలిపోతున్నారు. తేరుదగ్గర పాల అంగడి వద్ద గొల్లగోవిందు పాలు పిదుకుతూ ఆవును అదిలించిన దెబ్బకు అందరూ హడలిపోయారు. జెర్రిపోతంత జడ కటిస్థలిపై నటిస్తూంటే, ఇంతింత కళ్ళతో, హారతి పళ్ళెంతో మందగమనంతో అందగత్తెలు గోవిందరాజస్వామిని సేవించడానికి వెళ్లుతున్నారు. ఎదురుగా వస్తున్న పద్మావతీ కళాశాల బస్సును 'ఢీ' కొంటుందనిపించి, 'దైవవశాత్తు తప్పిపోయిందిలే' అనుకొంటూంటే పోలీస్ వ్యాన్ చెవులు చిల్లులుపడేలా హారన్ మోగిస్తూ స్టేషన్‌వైపు దూసుకొనిపోయింది. చావుదప్పి, కన్నులు లొట్టబోయినట్లయిన పద్మావతీ కళాశాల బస్సు గురప్పతాతను తొక్కుదామని పైకిబోయి 'పోనీలే!' అని దయతలచి వదిలినట్టు ముందు కురికింది. రాముడు బిత్తరపడి 'కెవ్వు'మని అరిచాడు. చిన్న చిన్న గుంటల్లో వానకు నిలిచిన బురదనీరు ఎగిరి గురప్పతాతను పలకరించింది. అది జూచి బస్సులోని పడుచుదనం పరిహాసమాడింది!

శరవేగంతో వెళ్ళిన పోలీసువ్యాన్ వెంటబడిన ఒక గుంపు పోలీస్ స్టేషను చుట్టూ గుమిగూడారు. అందరి ముఖాల్లో బాధ వ్యక్తమవుతూఉంది. ఎగ్గొట్టుకొచ్చే ఏడుపును నోట్లో గుడ్డ దురికి, ఊపిరి బిగబట్టి ఆపుకొంటూ ఆశ ముందుకు లాగుతూంటే నిరాశ వెనక్కు ఈడుస్తూంటే మధ్య ఉక్కిరిబిక్కిరవుతూ ఒక ఆలూమొగుడూ స్టేషన్‌వైపు నడుస్తున్నారు.

"ఏంది కిష్టయ్యా ఇదంతా?"

ప్రక్కన్నే నాలుగు చక్రాల సైకిలు రిక్షామీద 'ఫ్యాన్సీషాప్' యజమాని కృష్ణయ్య. అంగడిముందు నిలబడి దినపత్రికలోని అక్షరక్షరాన్ని పట్టిచూసి వీధి రాజకీయాలు మాట్లాడడంలో మొనగాడు. రాముడితో 'పెద్దబాలశిక్ష' చదివిస్తూ ఉంటాడు– అంగడివద్ద బేరం లేనప్పుడు. అందువల్ల కృష్ణయ్యమీద గురప్పతాతకు కాస్త గురి! అందుకే బజారులో అనుకోని అలజడికి కారణం అడిగాడు.

"అదో ఆడబోతాఉండారు చూడు ఒక ఆలు మొగుడూ! వాళ్ళకొడుకు పన్నెండేండ్ల పిల్లకాయ. ఒక కసుగందు గొంతు పిసికి దానిమెడలో సొత్తులు దొంగిలించినాడంట. అందుకోసరం వాణ్ణేదో ఇస్కూలుకు పంపిస్తా ఉండారు. ఈ పొద్దేవాణ్ణి తీసుకొనిపోతా ఉండారు కాబట్టి ఇరుగూ పొరుగూ చుట్టపక్కాలు చూడొచ్చినారు!"

కృష్ణయ్య మాటలు గురప్పకు వింతగా వినిపించాయి.

"ఎంది కిష్టయ్యా! నీమాటలు బలే అరుసోద్దెంగా ఉండాయే. నగలు దొంగిలిస్తే జైల్లో తోస్తారు గాని యాడైనా ఇస్కూలుకు పంపిస్తారా?"

"మైనరు దీరలేదు గదయ్యా? అందుచేత జైలుకు పంపించరు. జడ్జి ఆర్డు పకారం ఇస్కూలుకే పంపిస్తారు."

"అయితే ఆ ఇస్కూల్లో పిల్లోణ్ణి ఏంచేస్తారు కిష్టయ్యా?"

"ఏంచేస్తారు? చదువు సందె చెప్పిస్తారు. 'ఇకమిందటయినా బాగా బతకరా పిల్లోడా!' అని పంపించేస్తారు."

"ఈ ఆర్డు ఎవురేస్తారు కిష్టయ్యా?"

"చెప్తిగదయ్యా జడ్జని!"

"జడ్జి యాడుంటాడు కిష్టయ్యా!"

"కోర్టులో ఉంటాడు."

"కోర్టు యాడుంది కిష్టయ్యా?"

"నీ చిలక నడుగయ్యా చెప్తుంది!..... పోనీ నీ కెందుకయ్యా ఈ సోదంతా?"

"తెలుసుకుంటే తప్పేముండాది చెప్పు కిష్టయ్యా!"

"అదేనయ్యా! ఆ సింగిరిగుంట కింద ఉండాయి చూడు!..... బిల్డింగ్లు!"

"ఆఁ! ఆఁ!!"

"అదే కోర్టంటే!"

గురప్పతాత మానసాకాశంలో ముసురుకొంటున్న చీకట్లలో మెరుపులా ఒక ఆలోచన! అంతే! అంగడి మూటగట్టాడు. రాముడు తోడుగా గూటికి బయలుదేరాడు. ఆ రాత్రి మఠం తిన్నెమీద పడుకున్నాడే గాని అతనికి నిద్రపట్టలేదు. రాముడి భవిష్యత్తు, కృష్ణయ్య మాటలు చేపల్లా మెదడు సరసులో ఈదుతున్నాయి. "దొంగతనం.... జడ్జి ఆర్డు.... ఇస్కూలు!" వరసగా ఒకదాని వెంట ఒకటి చుట్టుతూ ప్రదక్షిణం చేస్తున్నాయి. అతని చూపులు ఒక్కసారి ఊరిమీద విరుచుకుపడ్డాయి.

అదే రైల్వేస్టేషన్. అక్కడే ప్రయాణంతో అలసిపోయి ఒళ్ళు తెలియకుండా పడి నిద్రపోయే యాత్రికులు!..... వారి మెడల్లో కన్నులు మిరుమిట్లు గొలుపుతూ 'ధగధగ' మెరిసే బంగారు నగలు! ఆ పక్కన్నే కనుచూపు మేరలో పోలీస్ స్టేషన్!.... గురప్పతాత ఆశగా అటువైపు చూశాడు. సంతృప్తిగా నిట్టూర్చి రాముణ్ణి లేపాడు.

నడిరేయి. సినిమా వదలిన తరువాత 'హోలులా' ఉంది ఊరు. రాముడికి నిద్రమత్తు వదలలేదు. తూలుతూ నడుస్తూంటే, చేయిపట్టి లాక్కొని గురప్పతాత స్టేషన్‌వైపు చరచరా నడిచాడు. మంచిని ఊహించిన మనస్సుకు ముందు వెనుకలు ఆలోచించవలసిన అవసరమే లేకపోయింది!.....

* * * *

మిట్టమధ్యాహ్నం. ఎండ తీసికాస్తూఉంది. సింగిరిగుంటలో మురికినీటి కంపు తెంపులు తెంపులుగా వస్తూఉంది. కోర్టు ఆవరణలో సుంకిరేసి చెట్లనీడలో జనం మందలు మందలుగా కూర్చొనిఉన్నారు. పొలాల దగ్గర కట్టిన దిష్టిబొమ్మల్లాగ ఒక్కొక్క గుంపు దగ్గర ఒక్కొక్క వకీలు శివతాండవ మాడుతున్నాడు. బోనులో చిట్టెలుకలా రాముడు కోర్టుబోనులో నిలబడి మినకరిస్తున్నాడు. ఎవరికంట పడకుండా గురప్పతాత ఒకమూల వొదిగి కూర్చొని గుడ్లప్పగించి చూస్తున్నాడు. రాముణ్ణి శతవిధాల ప్రశ్నించిన 'పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్' బదులు రాబట్టలేక విసిగిపోయాడు.

"ఏసిన పుల్లట్టా దాటలేదు కన్నోరు!"

గురప్పతాత మనస్సులోని మాట అనుకోకుండా బైటపడింది. ఎవరైనా విన్నారేమో యని ఉలిక్కిపడ్డాడు. భయం భయంగా చుట్టుపక్కలా చూసి ఎవ్వరూ లేకపోయేసరికి గుండె దిటవుచేసుకున్నాడు.

'ఇక అడగవలసిందేమీ లేదంటూ' పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ తనస్థానంలో కూర్చున్నాడు. అందరి దృష్టి న్యాయాధిపతివైపు మళ్ళింది. కలంపుల్ల నొసటి కానించి కన్నులు మూసుకొని ఒక్కక్షణం ఆలోచించాడు జడ్జి!

"ముద్దాయి పసిపిల్లవాడు. ఈ దొంగతనం ఉద్దేశపూర్వకంగా చేయబడినట్లు మాకు తోచడంలేదు. ముద్దాయి తరపున బాధ్యత వహించు వారెవ్వరూ లేనందున ముద్దాయి శ్రేయస్సు దృష్ట్యా 'బోస్టల్ స్కూలుకు' పంపిస్తున్నాం!"

తీర్పు చెప్పి జడ్జి లేచి వెళ్ళిపోయాడు. పొంచి ఉండిన పోలీసులు 'రాముణ్ణి' లాక్కొచ్చి పోలీసువ్యాన్‌లో పడేశారు. గురప్పతాత కోరిక నెరవేరింది!.... కానీ, తన మనఁవడు! తన చేతులమీదుగా పెరిగి, తన గుండెలమీద నిద్రించిన బాలుడు! తన్ను శాశ్వతంగా వదిలి పోతున్నాడు. గురప్ప కండ్లు నిండుకొన్నాయి. తుంచిపారేయలేని బాంధవ్యం మనసునుబట్టి లాగుతుంటే ఒక్క ఊపులో వచ్చి రాముని కంటపడ్డాడు తాత! రాముడు 'తాతా!' అని అరుస్తూ పైకిలేచాడు. పోలీస్‌వ్యాన్ ఒక్క కుదుపులో కదలింది. ఆ కదలికకు తట్టుకోలేని రాముడు అడ్డంగా వలలా అల్లిన కమ్ములమీద బోర్లాపడ్డాడు. తలకు మంచిదెబ్బ తగిలింది. తాత కడుపు రగిలింది. కళ్ళల్లో నీళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి. చేతులుచాసి 'బాబూ!' అంటూ ముందుకురక బోయాడు. పరిస్థితుల మాట అటుంచి, తన కాళ్ళే తనమాట వినలేదు. కాలికి రాయి తగిలి బోర్లాపడ్డాడు. తాత తేరుకొని మెల్లగాపైకి లేచేసరికి పోలీస్‌వ్యాన్ లేపిన దుమ్ము అప్పుడప్పుడే అణిగిపోతూఉంది. చంకన పంజరం బారెడు కవతల పడింది. కదలలేక కదిలి పంజరం చేతికి తీసుకొన్నాడు.

పంజరం ఖాళీ!....

విసరకపోయి పడడంతో పంజరం తలుపు తెరుచుకొనింది. చిలక హైస్కూలు ఆవరణలోని మానిమల్లె చెట్టెక్కి కూనిరాగాలు తీస్తూఉంది. ఒకసారి పంజరంవైపు మరొకసారి చిలకవైపు దీనంగా చూశాడు తాత. 'ఋణం తీరిపోతే ఎవరికెవరు' అన్నభావన బోసినోటి పెదాలపైన చిరునవ్వుగా వెలిగి మలిగింది. ఏమనుకొనిందో ఏమో చిలక! రెపరెప రెక్క లల్లార్చుకొంటూ వచ్చి తాత ముంజేతిమీద వాలింది. తాత ఉప్పొంగి పోయాడు. ఉప్పెనలా పొంగిన ఉత్సాహం ముద్దులైతే చిలకకు ఊపిరాడలేదు.

నోరులేని గువ్వయినా తన కర్తవ్యం తనకు తెలుసు అన్నట్లుగా గువ్వ గూడు చేరింది! ●

ఆంధ్రపత్రిక
(12, మార్చి 1962)
యునెస్కో - చదువు కథలు